

Krajský živnostník roku

Přečetli jsme s potěšením v tisku a gratulujeme: V krajském kole soutěže Moneta Živnostník roku zvítězil zemědělec Jan Bošina z Verněřovic, kterého už asi na Broumovsku netřeba nikomu blíže představovat.

Spolu s manželkou Lucií začal hospodařit roku 2001 na, v té době neobdělávaných a značně zanedbaných, 200 hektarech půdy se základnou ve zchátralém socialistickém družstevním kravíně. V roce 2015, kdy v soutěži Asociace soukromého zemědělství ČR Farma roku obsadil celostátně 4. místo, hospodařil již na 350 hektarech, aktuálně pak na 410, z čehož je 300 vlastních, zbytek tvoří půda pronajatá. Tak vida, i v „zapadlých Sudetech“ se lze úspěšně prosadit oproti blahobytnějším a dynamičtější se rozvíjejícím vnitrozemským regionům. To slyšíme rádi, jen více takových a držíme palce v kole celostátním.

Při té příležitosti si zde dovoluji otevřít takové historické okénko ohledně terminologie, výše uvedených čísel a obecné proměny zemědělské činnosti. V článkách nyní někteří redaktoři vystudovaného zemědělského inženýra Jana Bošinu označili (jako i já výše) neutrálně za zemědělce, případně chovatele, pouze hradecká MF Dnes s odvoláním na ČTK použila dnes již téměř vymizelé označení sedlák. Sami Bošinovi označují předmět své činnosti za rodinnou ekofarmu. A pak zde máme ještě termín živnostník. Kdybyste se někdy v dávnější minulosti zeptali sedláka, je-li živnostníkem, nevěděl by, o čem mluvíte, rozuměl by leda příbuznému pojmu živobytí, jímž mu byl jeho statek. Termín živnost je až produktem moderní národohospodářské vědy a státní ekonomiky od 19. století. Zemědělské podnikání v té době sice mezi živnosti

v širším slova smyslu počítáno bylo, ovšem tvořilo samostatnou podkategorii „živností selských“. Obecně se však termíny živnost a živnostník pojily s městským prostředím a podnikáním. Sedláci nevolili politickou stranu živnostenskou, nýbrž zpravidla agrární. Hrajeme-li si tedy na oceňování, pak daleko více by se mi zamlouvala cena Zemědělec roku, či ještě lépe Sedlák roku. Kdybych sedlačil a někdo mě nazval farmářem, vzal bych na něj vidle. Ani aféra s farmou Čapí hnízdo nedokázala tento vlezle cizorodý termín zdiskreditovat. Čert mě bere, když ho slyším. Dnes se za farmáře označují zemědělci od maloročníků (odpovídajících někdejších chalupníků) až po velkostatkáře, nazývané dnes hanlivě agrobaroni. Pročž připomenou slovníkovou definici: „Statek, cizím slovem farma (!), je základní hospodářskou jednotkou v zemědělství“ – proč nemluvíme česky, proč používáme novodobé anglicismy, když přitom v zásobě máme řadu historicky zažitých pěkných českých... germanismů? Jako například pojem grunt, výstižně označující právě onu základní hospodářskou jednotku.

Zde se nám však, pravda, leccos radikálně proměnilo. Grunty mívaly nejčastěji kolem dvaceti hektarů, kterážto rozloha platila za dostatečnou k obživě sedláka s celou rodinou (často velmi početnou) včetně páru starých výminkářů a minimálně jednoho na stálo drženého pacholka a děvečky. Takový grunt však musel rovněž vygenerovat i dědické podíly, které bylo nutno vyplatit sourozencům a dále odměny (častěji naturální než finanční) pro celou řadu sezónních nádeníků, jakož i forotu na nezbytné investice.

V dobách selských disponovaly Verněřovice 518 ha polností a 165 ha pastvin, celkem tedy

683 ha zemědělské půdy (zbytek do 944 ha celkové výměry obecního katastru tvořil lesní porost náležící z větší části klášteru). Těch necelých 700 ha tehdy muselo ve své době uživit nejen 30 až 35 selských gruntů, ale prakticky veškeré obyvatelstvo obce. Jeho počet můžeme ve starších dobách jen odhadovat, tipují to tak kolem pěti set. Vrcholného počtu 1.392 obyvatel dosáhla obec k roku 1910, to už však jistá část nalézala obživu i v okolních textilkách. Ale již roku 1833, tedy ještě před průmyslovou revolucí, se počet verněřovických přehoupnul lehce přes tisícovku, která tehdy byla skutečně odvislá jen od toho, co se podařilo vyprodukovat na místních polnostech.

Jestliže dnes manželé Bošinovi hospodaří na více než 400 ha půdy, pak je to rozloha, na níž se dříve živilo přes půl vsi. A pokud jsem z článků dobře vydedukoval, jim se to přitom daří s pomocí pouhých pěti zaměstnanců. V krajním případě, jako nedávno za covidu, to prý nouzově zvládali dokonce i jen v rámci vlastní rodiny. Pan Bošina v rozhovoru pro web firmaroku.cz uvedl: „Máme 300 hektarů svých a doufáme, že ten zbytek, na kterém hospodaříme a pronajímáme si jej, tak třeba časem koupíme. Ale už těch 300 hektarů nám dává jistotu uživení.“ Potřebují tedy k slušné obživě obhospodařovat desetkrát tolik půdy, než někdejší sedlák. A to třicetihektarových sedláků byla na Broumovsku skutečně jen hrstka. Tyto řádky však, prosím, nečtete jako nějakou snad třeba kritiku, nýbrž coby pouhé konstatování dokladující, nakolik se proměnilo zemědělské hospodaření. Jak se z jedné strany změnil jeho výkon a zároveň ze strany druhé výnosnost daná tlakem na ceny produktů ze strany zpracovatelů, obchodníků a nás spotřebitelů.

Karel Franze, Muzeum Broumova

